

Αιτωλίας και Ακαρνανίας Δαμασκηνός: Κυριακή των Βαΐων και Έξοδος του Μεσολογγίου

[Μητροπολιτικό Έργο / Ι.Μ. Αιτωλίας και Ακαρνανίας](#)

Ο Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Αιτωλίας και Ακαρνανίας Δαμασκηνός απευθύνει μήνυμα για την **Κυριακή των Βαΐων**, «κατὰ τὴν ὁποία ὁ λόγος σταδιακὰ ὑποχωρεῖ, γιὰ νὰ δώσει τὴν θέση του στὸ ζωντανὸ «κήρυγμα» τῶν Θείων Παθῶν, μὲ ἀποκορύφωμα τὴ Σταύρωση καὶ τὴν Ἀνάσταση».

«Ξεκινᾷ σήμερα ἡ περίοδος τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλης Ἑβδομάδος... ὄχι μὲ τὴν περιγραφή, ἀλλὰ μὲ τὴ συμμετοχὴ», τονίζει, υπογραμμίζοντας ὅτι ἡ πορεία πρὸς τὴν Ἀνάσταση βιώνεται ὡς προσωπικὴ ἐμπειρία πίστεως καὶ μέθεξης. Παράλληλα, υπενθυμίζει τὸ νόημα τῆς ἡμέρας μέσα ἀπὸ τὴν εὐαγγελικὴ ἰαχή: «Εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου».

Ιδιαίτερη ἐμφαση δίνεται στὴ σύνδεση τῆς Κυριακῆς των Βαΐων μὲ τὴν ἔξοδο του

Μεσολογγίου, την οποία χαρακτηρίζει ως κορύφωση θυσίας και πνευματικού μεγαλείου: «Μιὰ Ἔξοδος ποὺ μετατράπηκε σὲ Εἵσοδο στὴν ἀθανασία». Ὅπως επισημαίνει, ἡ ιστορική αὐτὴ στιγμή αποδεικνύει ὅτι «ἡ ἀλήθεια τῆς θυσίας» ἀποτελεῖ τὸν μοναδικὸ δρόμο πρὸς τὴν ἀληθινὴ ἐλευθερία.

Με αναφορὲς στὴν ἐλληνικὴ πνευματικὴ παράδοση, επικαλεῖται τὸν Κωστή Παλαμά («Ἡ μεγαλοσύνη στὰ ἔθνη... μὲ τῆς καρδιάς τὸ πύρωμα») καὶ τὸν Διονύσιο Σολωμό («Σὲ γνωρίζω ἀπὸ τὴν κόψη...»), προβάλλοντας τὴ θυσιαστικὴ διάσταση τῆς ἐλευθερίας ὡς κοινὸ τόπο πίστεως καὶ ιστορίας.

Ὁ Σεβασμιώτατος καταλήγει προτρέποντας τοὺς πιστοὺς νὰ σταθοῦν ἀντάξιοι τῆς παρακαταθήκης τῶν προγόνων: «Ἄς διδαχθοῦμε ἀπὸ τὸ παράδειγμά τους... ἄς ἀκολουθήσουμε τὸν Κύριο στὴν πορεία πρὸς τὸ Πάθος», τονίζοντας ὅτι ἡ ταυτότητα τοῦ Γένους θεμελιώνεται «στὴν πίστη καὶ στὸν ἠρωισμό».

Αναλυτικὰ τὸ μήνυμα τοῦ Μητροπολίτου Αἰτωλίας καὶ Ακαρνανίας κ Δαμασκηνοῦ γιὰ τὴν Κυριακὴ τῶν Βαίῶν

Ἡ Κυριακὴ τῶν Βαίῶν σηματοδοτεῖ τὸ τέλος τῆς περιόδου τῆς δημόσιας δράσεως τοῦ Ἐνανθρωπήσαντος Κυρίου μας, κατὰ τὴν ὁποία κυριαρχοῦσαν τὸ κήρυγμα καὶ τὰ θαύματα ποὺ ἐπετέλεσε. Σηματοδοτεῖ, ὅμως, καὶ τὴν ἀπαρχὴ τῆς τελικῆς φάσης τοῦ σχεδίου τῆς Θείας Οἰκονομίας, κατὰ τὴν ὁποία ὁ λόγος σταδιακὰ ὑποχωρεῖ, γιὰ νὰ δώσει τὴν θέση τοῦ στοῦ ζωντανοῦ «κήρυγμα» τῶν Θείων Παθῶν, μὲ ἀποκορύφωμα τὴ Σταύρωση καὶ τὴν Ἀνάσταση.

Ξεκινᾷ σήμερα ἡ περίοδος τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλης Ἑβδομάδος, κατὰ τὴν ὁποία καλούμαστε νὰ προσεγγίσουμε τὴν κορυφαία πράξη τῆς ἀπειρης ἀγάπης τοῦ Θεοῦ γιὰ τὸν ἄνθρωπο. Ὅχι μὲ τὴ λογικὴ τῶν λέξεων, ἀλλὰ μὲ τὴ γλῶσσα τῆς καρδιάς· ὄχι μὲ τὴν περιγραφή, ἀλλὰ μὲ τὴ συμμετοχὴ· ὄχι μὲ τὴν ἀνάλυση, ἀλλὰ μὲ τὴ μέθεξη. Σήμερα, ὁ Κύριος εἰσέρχεται στὸν πνευματικὸ χωροχρόνο τῆς ἀποκαλύψεως τῆς δόξης Του. Μιᾶς δόξας ἀντίθετης ἀπὸ ἐκείνη τοῦ κόσμου τούτου, συνδεδεμένης μὲ τὴ θυσία, ἡ ὁποία θὰ μᾶς ὀδηγήσει στὸν πνευματικὸ θρίαμβο τῆς Ἀναστάσεως.

«Εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου»

Ἀπὸ αὐτὴ τὴν ἰαχὴ δονοῦνται σήμερα οἱ δρόμοι τῆς Ἱερουσαλήμ. Ὁ προαιώνιος πόθος ὀλόκληρου τοῦ ἀνθρωπίνου γένους γιὰ ἐλευθερία ἀπὸ τὴν τυραννία τῶν ἰσχυρῶν τοῦ κόσμου, καθὼς καὶ τὸ ὄραμα γιὰ ἕναν κόσμο δικαιότερο καὶ φωτεινότερο, φλογίζουν τὶς καρδιές τῶν Ἱεροσολυμιτῶν ποὺ ὑποδέχονται τὸν Μεσσία. Σὲ λίγο, ὅμως, θὰ ἀποκαλυφθεῖ μιὰ ἀλήθεια ποὺ οἱ πολλοὶ δὲν θὰ ἀντέξουν:

Ἡ ἀλήθεια τῆς θυσίας ὡς τοῦ μοναδικοῦ δρόμου πού ὀδηγεῖ πρὸς τὴν ἀληθινὴ ἐλευθερία καὶ τὴν ὄντως ζωὴ.

Γιὰ τὴν ὀρθόδοξη πίστη μας, ἡ σημερινὴ ἡμέρα δὲν εἶναι ἀπλῶς μιὰ ἱστορικὴ ἀνάμνηση, ἀλλὰ ἡ ἀπαρχὴ μιᾶς πορείας πρὸς τὸ Φῶς. Μιᾶς πορείας πού ξεκινᾷ μὲ τὰ βᾶττα τοῦ θριάμβου καὶ ὀλοκληρώνεται μὲ τὴ δόξα τῆς Ἀναστάσεως, ἀφοῦ πρῶτα διέλθει μέσα ἀπὸ τὸ ζωηφόρο σκοτάδι τοῦ Γολγοθᾶ. Γιὰ ἐμᾶς ὅμως, τοὺς κατοίκους τῆς Αἰτωλοακαρνανίας καὶ ἰδιαίτερα τῆς Ἱερῆς Πόλεως τοῦ Μεσολογγίου, τὸ χαρμόσυνο γεγονός τῆς Εἰσόδου τοῦ Κυρίου στὰ Ἱεροσόλυμα συνδέεται ἄρρηκτα μὲ μιὰ ἄλλη, συγκλονιστικὴ «εἴσοδο»: τὴν εἴσοδο τῶν ἡρωικῶν «Ἐλευθέρων Πολιορκημένων» στὸ πάνθεον τῶν ἡρώων καὶ στὴν ἐπικράτεια τῆς αἰωνιότητος. Αὐτὸς εἶναι ὁ δρόμος τῆς θυσίας πού ἐπέλεξαν οἱ πρόγονοί μας ἐκείνη τὴν τραγικὴ καὶ ἀπόκοσμη νύχτα, ξημερώνοντας Κυριακὴ τῶν Βαίων τοῦ 1826. Μιὰ Ἔξοδος πού μετατράπηκε σὲ Εἴσοδο στὴν ἀθανασία, ἀποδεικνύοντας πῶς ὁ δρόμος πρὸς τὴν ἀνάσταση περνᾷ ἀναπόφευκτα μέσα ἀπὸ τὸν προσωπικὸ καὶ συλλογικὸ μας Σταυρό. Γιὰ τὸν λόγο αὐτό, τὸ σημερινὸ κήρυγμα δὲν ἀποτελεῖ μιὰ ἀπλῆ ἐρμηνεῖα μιᾶς Εὐαγγελικῆς περικοπῆς. Σήμερα ἡ ψυχὴ μας καλεῖται νὰ συνταξιδέψει μὲ μιὰ ἱστορία πού ὑπερβαίνει τὰ ὅρια τοῦ χρόνου καὶ τοῦ τόπου· μιὰ ἱστορία πού, διακόσια χρόνια μετὰ, παραμένει ζωντανή, πλήρης καὶ ἀκλόνητη. Προβάλλει ὡς μιὰ κορυφὴ πού στέκεται ὄρθια μέσα στὸ αἰώνιο κύμα τῆς μνήμης, καθὼς τιμοῦμε μὲ κατάνυξη τὴ συμπλήρωση διακοσίων ἐτῶν ἀπὸ τὴν Ἔξοδο τῶν Ἐλευθέρων Πολιορκημένων.

Αὐτὴ ἡ σύμπτωση τῆς Κυριακῆς τῶν Βαίων τοῦ 1826 μὲ τὴ σημερινή, ἃς γίνεῖ για ὅλους μας ἀφορμὴ πνευματικῆς ἀφύπνισης. Ἄς διδαχθοῦμε ἀπὸ τὸ παράδειγμα τῶν προγόνων μας, οἱ ὁποῖοι μετέτρεψαν τὴν ἐπίγεια ἥττα σὲ οὐράνιο θρίαμβο, καὶ ἃς ἀκολουθήσουμε τὸν Κύριο στὴ δική Του πορεία πρὸς τὸ Πάθος, γνωρίζοντας πῶς μόνο μέσα ἀπὸ τὴν αὐτοθυσία καὶ τὴν πίστη ἀνατέλλει τὸ ἀνέσπερο Φῶς τῆς Ἐλευθερίας καὶ τῆς Ἀναστάσεως. Τίποτε ἀπὸ αὐτοὺς τοὺς δύο αἰῶνες δὲν κατάφερε νὰ μειώσει τὸ βάρος, τὴν ἔνταση ἢ τὴν ἀγριότητα τῆς στιγμῆς, καθὼς τὸ Μεσολόγγι δὲν ἔγινε ποτὲ παρελθόν, ἀλλὰ παρέμεινε πάντα μέτρο, κορυφὴ, ὄριο πού δὲν ὑπερβαίνεται, διότι ἤδη ξεπεράστηκε μετὴν δύναμη τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς καὶ τῆς συλλογικῆς θελήσεως.

«Ἡ μεγαλοσύνη στὰ ἔθνη δὲν μετριέται μὲ τὸ στρέμμα· μὲ τῆς καρδιᾶς τὸ πύρωμα μετριέται καὶ μὲ τὸ αἶμα.» ὅπως τονίζει ὁ Κωστής Παλαμᾶς. Καὶ ἐδῶ, στὸ Μεσολόγγι, ἡ καρδιὰ ἔφτασε σὲ αὐτὸ τὸ ἀπόλυτο πύρωμα. Καθὼς ἡ πολιορκία ἔκλεινε τὸν ὀρίζοντα, ἡ πείνα βάραινε τὰ σώματα καὶ ὁ χρόνος φαινόταν νὰ τελειώνει, μέσα ἀκριβῶς σὲ αὐτὴ τὴν στένωση, ἐκφράστηκε τὸ ἀνείπωτο. Ἡ Ἀπόφαση τῆς Ἐξόδου δὲν ἦταν ἀπλῶς μιὰ ἐπιλογή, ἀλλὰ μιὰ ἔκρηξη ὑπάρξεως πού ὀριζε τὴν ἴδια τὴν μοίρα ὅσων στάθηκαν ἐκεῖ. Τὸ Μεσολόγγι δὲν λύγισε, δὲν

σιώπησε καὶ δὲν ὑπολόγισε, ἀλλὰ συγκεντρώθηκε μὲ μιὰ ἀκέραια δύναμη ποὺ γνῶριζε, ὅτι ἡ ἱστορία κορυφώνεται σὲ στιγμές, ὅπου ἡ ἔνταση ξεπερνᾷ κάθε περιγραφή καὶ τότε ἡ στιγμή αὐτή, ἔγινε πράξη.

Ἔξοδος!

Ὅχι ὡς φυγή, ἀλλὰ ὡς κορύφωση ὑπάρξεως καὶ τόλμης ποὺ σφράγισε τὸ μέλλον καὶ καθόρισε τὴν ἔννοια τοῦ θριάμβου. «Σὲ γνωρίζω ἀπὸ τὴν κόψη τοῦ σπαθιοῦ τὴν τρομερή...» γράφει στὸν Ὑμνο εἰς τὴν Ἐλευθερία ὁ Διονύσιος Σολωμός. Καὶ ἡ κόψη ἐκείνη, τὴν νύχτα τῆς Ἐξόδου, δὲν ἦταν μόνο ὄπλο· ἦταν ἡ ἀπόφαση, ἡ ψυχὴ, ἡ φωτιὰ ποὺ ἄναψε μέσα στὰ σώματα καὶ μεταμόρφωσε τὸν φόβο σὲ ὑπέρβαση, ὀδηγώντας τοὺς ἀγωνιστὲς μέσα στὴν νύχτα, ὄχι γιὰ νὰ σωθοῦν, ἀλλὰ γιὰ νὰ ὑψωθοῦν καὶ νὰ καταγραφοῦν στὴν αἰωνιότητα. Κάθε τους βῆμα ἀποτελεῖ κραυγή, κάθε τους κίνηση ἀπόφαση, κάθε στιγμή, αἰῶνας. Οἱ πύλες ἀνοιξαν καὶ μαζὶ τους ἀνοιξε τὸ ἀδύνατο, ἀνοιξε τὸ ὄριο καὶ τὸ ὄριο καταργήθηκε. Οἱ μορφὲς ξεχύθηκαν μέσα στὸ σκοτάδι μὲ τὴν ἀποφασιστικὴ νὰ ὑπερβοῦν τὸν φόβο καὶ νὰ ὑψώσουν τὸ μέτρο τῆς ἀνθρώπινης ψυχῆς, ἐνῶ τὸ Μεσολόγγι, μέσα ἀπὸ τὴν σιωπὴ καὶ τὸν πόνο, ἀναδείχθηκε, ὄχι μόνο ὡς μιὰ ἀπλή πόλη ἀλλὰ ὡς σημεῖο ἀναφορᾶς, ὡς ἄξονας στηρίξεως τῶν πανανθρωπίνων ἰδανικῶν, ὡς κορυφὴ τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος ποὺ δὲν τὴν προσεγγίζει ἡ φθορὰ καὶ ὡς μέτρο ποὺ κρίνει τὴν μετριότητα καὶ τὸν συμβιβασμό.

Ἐκεῖ, στὸ «Ἄλωνακι τῆς Λευτεριάς», ἡ ἱστορία δὲν ξεθωριάζει, ἀλλά, χρόνο μὲ τὸν χρόνο, αἰῶνα μὲ τὸν αἰῶνα, ἀκτινοβολεῖ ὄλο καὶ περισσότερο. Διακόσια χρόνια μετὰ δὲν ἔμειναν τὰ τείχη, δὲν ἔμειναν οἱ μορφὲς· ἔμεινε τὸ μέγεθος, μιὰ πόλη ποὺ περικυκλώθηκε καὶ ἔγινε ἀπέραντη, μιὰ κοινότητα ποὺ ἐξαντλήθηκε καὶ ἔγινε ἀκατάλυτη. Οἱ ἄνθρωποι ἐκείνης τῆς νύχτας δὲν καταγράφηκαν ὡς ἡττημένοι. Δὲν ἐντάχθηκαν στὴν κατηγορία τῶν ὑποταγμένων. Καταγράφηκαν ὡς ἐκεῖνοι ποὺ ὄρισαν οἱ ἴδιοι τὸ τέλος τους καὶ μὲ αὐτὸν τὸν τρόπο, καθόρισαν μιὰ ἀρχὴ ποὺ δὲν ἔσβησε. Τὸ Μεσολόγγι δὲν συνδέθηκε μὲ τὴν πτώση του. Συνδέθηκε μὲ τὴν κορύφωσή του. «Τ' ἄρματα δὲν τὰ σήκωσαν γιὰ νὰ τὰ παραδώσουν». Κι ἔτσι, τίποτε δὲν παραδόθηκε· ὅλα ἀνυψώθηκαν, ὅλα μεταμορφώθηκαν, ὅλα ἔγιναν φλόγα. Φλόγα ἀκέραιη, ἀδάμαστη καὶ αἰώνια, ποὺ δὲν τελειώνει, δὲν σιωπᾷ, δὲν γίνεται νὰ σβῆσει.

Ὁ ἀχὸς ἀπὸ τὸ Μεσολόγγι δὲν ἔχει σιγήσει ποτέ. Δὲν πρόκειται νὰ σιγήσει. Ἄν διατηρήσουμε τὶς καρδιές μας ἀνοιχτὲς καὶ τὶς ψυχές μας ἀγνές, θὰ τὸν ἀκούσουμε σὰν πένθιμη καμπάνα ποὺ βυθίζεται στὰ βάθη τῆς ἱστορίας ἢ σὰν ἐγερτήριο σάλπισμα ποὺ ξυπνᾷ τὴν τόλμη μας. Ἀφήνουμε τὸν ἄνεμο νὰ μᾶς φέρει τὴν ἀρμύρα τῆς λιμνοθάλασσας, τὰ μάτια μας νὰ χαθοῦν στὰ ἀνοιχτὰ νερά καὶ νιώθουμε τὴν ἱστορία νὰ μᾶς περιβάλλει, νὰ μᾶς ἀνασαίνει, νὰ μᾶς καλεῖ νὰ τὴν κατανοήσουμε. Ἀκοῦμε τὰ κανόνια νὰ βροντοφωνάζουν τὴν ἀντίσταση, τὰ

ντουφέκια νὰ σπᾶνε τὴν σιωπὴ τῆς νύχτας, τὶς κραυγὲς των Ἐξοδιτῶν νὰ ἀντηχοῦν σὰν προσευχή. Δὲν ὑπάρχει φόβος ἐδῶ. Μένουμε καὶ κοιτάζουμε στὰ μάτια τὴν Ἐλευθερία, νιώθουμε τὸ βάρος καὶ τὴ γλυκύτητα τῆς θυσίας.

Συναντᾶμε ξανὰ καὶ ξανὰ τὶς μορφὲς τῶν μαρτύρων καὶ τῶν ἡρώων, τοῦ Ἐπισκόπου Ρωγῶν Ἰωσήφ, τοῦ Μαρτυρικοῦ καὶ Ἡρωικοῦ Ἀρχιερέα, νὰ προσκαλεῖ τοὺς ἀγωνιστὲς στὴν τελευταία Θεία Μετάληψη καὶ νὰ σιγοψέλνει: «Τοῦ Δείπνου σου τοῦ Μυστικοῦ». Τὶς μάνες νὰ σφίγγουν στὴν ἀγκαλιά τους τὰ παιδιὰ καὶ τοὺς ἀγωνιστὲς, ἐξαθλιωμένους, σκιὲς τοῦ ἑαυτοῦ τους ἀπὸ τὴν πείνα, νὰ ὑψώνουν τὰ σπαθιά μὲ βλέμμα ἀποφασισμένο καὶ καρδιὰ πὺ φλέγεται. Κάθε πέτρα, κάθε κύμα, κάθε βῆμα στὴν γῆ αὐτή, κρατᾶ τὴν μνήμη τῶν γενναίων, τῆς ἐλπίδος καὶ τῆς ἀντοχῆς. Καὶ καθὼς ἡ ἀνοιξη λούζει τὴν λιμνοθάλασσα μὲ φῶς, καθὼς τὸν νερὸ ἀντανακλᾷ τὸν Ἥλιο σὰν ὑγρὴ φλόγα, καταλαβαίνουμε ὅτι τὸ Μεσολόγγι ζεῖ.

Ζεῖ στὰ τραγούδια πὺ ψιθυρίζουν οἱ καλαμιές, στὰ βλέμματα πὺ συναντοῦν τὰ δικά μας, στὶς καρδιὲς πὺ δὲν ξεχνοῦν ποτέ. Ζεῖ σὰν ὑπόσχεση ὅτι ἡ Ἐλευθερία δὲν πεθαίνει· περπατᾶ μαζί μας, συνοδεύει κάθε ἀναπνοή μας, κάθε βῆμα στὸν δρόμο τῆς ἱστορίας.

Ἡ κολυμβήθρα τοῦ Γένους ἡ Ἱερά, δὲν βρίσκεται μέσα στὸν χρόνο· ὁ χρόνος συντρίβεται πάνω της, σὰν κύμα σὲ βράχο, σὰν φθορὰ σὲ αἰωνιότητα, καὶ ἡ πληγὴ πὺ ἄφησε δὲν εἶναι πτώση ἀλλὰ φῶς. Φῶς πὺ λάμπει, καθάρια Ρωμιοσύνη πὺ φωτίζει καὶ δὲν σβῆνει, γιατί ἐδῶ δὲν ὑπάρχει ἀπλῶς τόπος, χῶμα καὶ νερὸ ἀλλὰ ὕψος. Ἐκεῖ ὅπου ὁ ἄνθρωπος ὑπερβαίνει τὸν ἑαυτό του καὶ δὲν ἐπιστρέφει ποτὲ ὅπως ἦταν πρὶν. Ἡ σημερινὴ ἡμέρα ἀναγνωρίζει καὶ τιμᾶ τὴν Ἱερά Πόλη τοῦ Μεσολογγίου. Στέκεται μὲ σιωπὴ μπροστὰ στὸ μεγαλεῖο της, σεβόμενη τὸν πόνο, τὴν ἀντοχὴ καὶ τὴν αὐταπάρνηση τῶν προγόνων της. Μέσα σ' αὐτὴ τὴν σιωπὴ ἀναδύεται ὁ ἀδούλωτος καὶ ὑπερήφανος χαρακτήρας τοῦ Μεσολογγίου, πὺ μὲ θάρρος ὑπερασπίστηκε τὶς ἀξίες τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς ἀνθρώπινης ἀξιοπρέπειας, ἀφήνοντας παρακαταθήκη γιὰ τὶς ἐπόμενες γενιές.

Ἰδιαιτέρως δέ, μὲ αἰσθήματα χαρᾶς καὶ εὐλαβείας ἀναμένουμε τὴν παρουσία τῆς Αὐτοῦ Μακαριότητος, τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερωνύμου, ἡ ὁποία θὰ προσδώσει ξεχωριστὴ λαμπρότητα καὶ πνευματικὴ πληρότητα στὶς λατρευτικὲς ἐκδηλώσεις ἐπὶ τῆ ἐπετείῳ τῶν διακοσίων ἐτῶν ἀπὸ τὴν Ἐξοδο τοῦ Μεσολογγίου. Ὅ,τι ἔγινε φλόγα, δὲν γίνεται στάχτη. Διότι, ἡ φλόγα τοῦ πνεύματος καὶ τοῦ ἡρωισμοῦ δὲν κατακαίει ἀλλὰ φωτίζει. Καὶ αὐτὴ ἡ φλόγα εἶναι τὸ Μεσολόγγι. Ἕνα μέγεθος πὺ δὲν ἐλαττώνεται, πὺ δὲν σβῆνει, πὺ παραμένει ἀκλόνητο καὶ αἰώνιο. Ἕνας θρίαμβος. Ὅχι θρίαμβος ἰσχύος, ἀλλὰ θρίαμβος ψυχῆς, ὄχι θρίαμβος ἐκβάσεως, ἀλλὰ θρίαμβος ὑπάρξεως πὺ δὲν ἀναπαύεται ποτέ, πὺ δὲν ἀφήνει τὸν χρόνο νὰ τὸν ἀγγίξει καὶ πὺ μᾶς καλεῖ, νὰ

σταθοῦμε ὄρθιοι καὶ νὰ νιώσουμε τὴν δύναμη τῆς ἀνθρώπινης ψυχῆς σὲ ὄλο της τὸ μεγαλεῖο. Στεκόμαστε μεγαλόπρεπα καὶ ὑπερήφανα ὡς Ἕλληνες καὶ ὡς Ὁρθόδοξοι Χριστιανοί. Ἡ ταυτότητά μας τροφοδοτεῖται διαρκῶς ἀπὸ τὴν πίστη μας στὸν Ἀναστημένο Χριστὸ καὶ ἀπὸ τὸν ἠρωισμό τῶν προγόνων μας, οἱ ὁποῖοι, ἔχοντας ἀναπόσπαστους δεσμοὺς μὲ τὴν Ὁρθόδοξη πίστη, προτίμησαν τὸν δρόμο τῆς θυσίας ἀπὸ τὴν ὑποταγὴ καὶ τὸν συμβιβασμό.

Ἀδελφοί μου,

Αὐτῶν τῶν προγόνων μας, τῶν ἀγίων τῆς ἱστορίας, τὴν μνήμη ἃς τιμήσουμε σήμερα μὲ δάφνες θριάμβου καὶ ἃς βρεθοῦμε ἀντάξιοι τῆς ἱερᾶς παρακαταθήκης τους.

**Μὲ ὅλη μου τὴν πατρικὴ ἀγάπη,
Ο ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΣΑΣ**

† Ο ΑΙΤΩΛΙΑΣ ΚΑΙ ΑΚΑΡΝΑΝΙΑΣ ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΣ